UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Pauli Segneri E Societate Jesu Qvadraginta Sermones

Segneri, Paolo

Dilingae, 1693

Sermo XII. Die Martis post secundam Dominicam, Ostenditur, quanti momenti sit, ut ille, qui peccator esse perseverat, saltem modestus peccator sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-52496

Visual Library

Et cur obsecro, si seriò vellent, non peræquè possent, cùm gratia sufficiens nulli unquam denegetur. Sed hocipsum, quod vobis inculco: homini flagitiis assueto, & diuturno vitiorum habitu laboranti, longè aliâ gratiâ opus est, quàm sufficiente; illâ nimirum gratiâ, quam D. Augustinus *triumphatricem* indigitat, quæ omnem perfidiam superat, omnem domat proterviam, omnem pertinaciam elidit: verbo, opus est gratiâ efficaci. Hæc verò nemini, aut communis providentiæ lege, aut Redemptionis beneficio à Deo debetur; nunquid autem illis meritò eam subtrahit, qui toties oblatam neglexerunt? *dixerunt* Job. 21. 14 *DEO, recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Agedum! adhortamini, si lubet, nonnullos ad frugem meliorem: quid creditis responsuros? Id unicum solenne: *non possum, non possum!* Si enim fœminam hanc, quam domi alo, è laribus meis abigam, vulgi in me sermones concitabo. Eja, quod rapuisti, domino suo redde: *non possum!* si enim alienum reddendum foret, ad incitas redigeretur familia mea. Honorem, quem detraxisti, restitue: *non possum!* si enim id fecero, jacturam famæ, & nominis mei patiar. Veniam, per DEUM! inimico da: *non possum!* quomodo enim tam recenti injuriâ irritatus, adversarii conspectum sustinebo? Usque adeo hoc quasi scuto perpetuò se protegunt, *non possum, non possum!* Ah delusores! ah delusi! faxint superi, ne aliquando seriò dicant, quod in præsentiarum velut iniquitatis scutum prætendunt: *Ista est peccati pœna justissima*, ait D. Augustinus, *ut qui rectè facere, cùm posset, renuit, amittat posse, cùm velit.* L. 3. de lib. arbit. c. 18.

O Christiani, dum tempus suppetit, vobis ipsis consulite, & dum vacat, Divinis gratiis opportunè respondete. *Repleti sumus manè misericordiâ* Ps. 89. 14. *tuâ:* Nolite, quæso, nolite in serum usque vesperum eandem differre; qui enim *convertuntur ad vesperam, famem patientur ut canes*, & cum serò venientibus, soluto jam prandio, remotisque tabulis, ossa cum canibus rodere cogentur.

SERMO DUODECIMUS.

DIE MARTIS POST SECUNDAM DOMINICAM.

Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus, Matth. 23.

I. SI ullus unquam mortalium invidiam meritus est, fuit, is celebris ille Gyges, tam prodigioso ac magico annulo instructus, ut præsentium oculis ad libitum sese subducere, ac quodvis facinus absque ullo rubore, aut formidine impunè potuerit perpetrare. Invidenda, inquam, fuit hominis istius conditio; si enim omnium impiorum proprium est, tenebras & latibula quærere; quid non facerent, aut darent, si portatilem, ut ita loquar, noctem, & arbitrarias tenebras in digitis possent circumferre? Ego omnino persuasum habeo, eos non solùm exemplo Gygis, qui, ut refert Plato, hac arte Reginam quandam ad stuprũ induxit, maritum Regem improvisò trucidavit, atque è vili pastore se Regem Lydiæ fecit, alios, inquam, omni Gyge sceleratiores nullius castimoniam intactam, nullum thesaurum illibatum, nullum inimicorum inultum relicturos, sed desideriis & effrænatis affectibus suis liberas habenas laxaturos, mundúmque totum impudicitiis, homicidiis, & effuso sanguine fædaturos. Ut tamen meam vobis mentem candidè aperiam, Auditores, crediderim ego, si similis hodie annulus publico in foro venum exponeretur, paucos Christianorum eum sibi, viliſſimo licèt pretio, comparaturos. An ideo fortè, quòd palàm peccare non erubescant? aut quòd probè sciant, peccantem Divinis oculis non posse abscondi? utinam, utinam unica hac eorum ratio foret! vera tamen causa (ignoscite, quæso, quod tantam rursus dicendi libertatem mihi arrogem) vera inquam causa est, quòd hac ætate Christiani non vereantur aut erubescant, fronte apertâ, ac die plenâ patrare scelus; tantúmque abest, ut occulta velint esse sua flagitia, ut potiùs de iis glorietur in circulis, recenseant in conventiculis, ad fidium & citharæ sonum decantant, in publicis theatris prostituant, &, ut Apostolus loquitur, honori sibi ducant, quod summo deberet esse dedecori; *& gloria in confusione eorum.* Sed quorsum me im- Apud Philip. 3. 19.
portuno zelo abripi patior, immemor Evangelii, quod præ manibus est? Veniam mihi date Auditores: reprehendit hodie Christus Pharisæos, quòd, cùm virtutum non nunquam colerent, popularis auræ gloriolam captarent, cuperéntque videri, agnosci, & ab hominibus laudari, neque nôssent virtutem modestè celare, aut illam, ut mare gemmas, aut terra aurum abscondere: *Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus.* Sed ego sanè eorum hoc vitium parvi facio; nostra hæc ætas Pharisæos ampliùs non habet, &, si haberet, pace Christi id dixero, excusatione & veniâ illos haud indignos judicarem, quin plurimis eos hominibus imitandos proponerem. Sublimiorem longè flagitii gradum ætas nostra attigit; si enim tanta olim hominũ superbia fuit, ut vitia tegerent, & virtutem palàm ostentarent, contrario hodie more virtutem tegunt, & vitia palàm ostentant. *Jam se Christiani in flagitiis suis jactant*, ait Ambrosius, *& ibi putant*

De Republ. dial. 2.

tant insigne esse virtutis, ubi lapsus est criminis. Permittite ergo, ut in hosce orationis meæ tela convertam; affligor enim & crucior, tantùm hodie à peccatoribus obtineri non posse, ut saltem modestè peccent. Sinitè itaque, ut in eos asperiùs invehar. O errorem! ô excessum! ô enormitatem! quis credat, tantos reperiri, qui palàm scelus jactitent, libere profiteantur, & ideò solùm turpissima facinora designent, *ut videantur ab hominibus*, atque omnibus constet, se moribus dissolutos esse ac discolos, nullâque ampliùs scelerum verecundiâ retineri? Vos interim, quos virtutis ac honestatis amantes esse novi, tam effrontem impudentiam unà mecum detestamini.

II. Neque tamen priùs loqui incipiam, quàm Regius Psaltes linguam mihi solvat, meóque loco exclamet: Ps. 51. 3. *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* paucissimis omnino vobis grande aliquid inuere videtur Propheta; quæ enim si rem justâ lance librare placet, major dementia est, quàm gloriam quærere ex impietate? si quis omnium hominum conditiones, status, negotia artésque consideret, neminem uspiam inveneritis, qui errâsse videre velit; Herodes Athenienses, Oratorum ætatis suæ famosissimus, cùm in conspectu Marci Antonii Imperatoris verbo faceret, memoriâ deficiente, vacillavit primò, tum obmutuit, cúmque absciissum dictionis filum prosequi porrò haud posset, rostro cedere coactus est. An id sibi gloriæ duxisse existimatus? quin tanta erat miseri confusio, ut gravi correptus ægritudine, omnem cibum nausearet, omnísque solatii incapax ad mortis usque confinia deductus sit. An gloriatum suisse Labienum putatis, cùm editos à se libros solenni Magistratûs decreto ad rogum damnatos vidit? quin pudoris & ignominiæ impatiens, vivum se tumulo inclusit. An fortè jactavit se Sophocles, cùm tragœdiam in scenam daret, populo parùm probatam, & consueto plausu destitutam? qui præ verecundia gulam sibi ipsi incidit. Quid invictum illum Æmilii Scauri filium fecisse creditis? an fortè gloriatus est, se in prælii conflictu, concredito sibi loco cessisse? quin indignum se paternis oculis professus, pugionem in præcordia adegit, turpique fugâ se mundo subduxit & vitæ. Sola vitæ licentia, & infrunita peccandi libido gloriæ ducitur, & censetur esse jactantiæ materia. Adulterium qui commisit, cujus telam summâ industriâ texuit: quantus, Superi, inde Jubilus? vindictam alius diu tentatam tandem consecutus est: quanta inde ostentatio? Aulicus quidam famam innocentis, qui fortè luminibus obstitit, calumniis oppressit: quanta inde inter amicos lætitia? Minister ille injustitiæ dolosis machinis loculos viduę emunxit, quanta non inter suos jactantia? Et hoccine sit, ut cum Davide repetam, gloria vestra? *quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* An non fidem Orthodoxam & catholicam profitemini? cur ergo gloriæ vertitis, quod professioni tam sanctæ omnino contrarium

trarium est? O vos miseros! qualéne de vobis judicium feram? nisi ut dicam; morbos & vulnera vestra esse lethalia, nec admittere ullum remedium, foréque prodigio simile, si mortem æternam evadatis.

III. Minimè me latet, non esse periti & circumspecti medici, de infirmo, esto quòd gravis periculi indicia se prodant, desperare: *Dum in hoc corpore vivitur, nullius est desperanda reparatio, sed omnium est optanda correctio*; ita me Sanctus Ecclesiæ Præsul Leo Papa docet: si tamen de ullius salute desperandum, nunquid meritissimò de iis, qui majori audaciâ, ac temeritate peccant? quisquis enim omnem ita verecundiam posuit, ut peccare palàm non pudeat, longo se scelerũ usu altissimas vitii radices egisse ostendit; nemo enim, cùm scelus primò audet, omnem illicò frontem exuit, sed cum circumspectione ac pudore peccat, nec dissimulare omnino potest culpæ horrorem quem natura nos docet; unde consentit quidem sceleri, sed cum formidine; flagitium patrat, sed animo reluctante, atq; ideo hominum frequentiam fugit, umbras quærit & latebras, ipsos parietes expavescit, & quamvis, ut bene observavit Seneca, utile ipsis & gratum accidat flagitium, peccatum tamen abscondunt & tegunt: *Omnes*, inquit, *peccata dissimulant, & quamvis feliciter cesserint, fructu illorum utuntur, ipsa subducunt*. Neque id tunc solùm accidit, cùm ex notitia culpæ supplicium formidamus; quamdiu enim in flagitiis tyrones sumus, gratum nobis accidit, scelus nesciri, etsi de sceleris impunitate certi simus, atq; in unum incumbimus, ut occultum maneat, summéque erubescimus, si reveletur; quod certè alteri, quàm horrori à Natura nobis insito ac congenito tribui non potest.

Serm. 4. de Epiph.

Epist. 96.

IV. Et quale unquam delictum magis impunè patratum est, quàm quòd Cainus admisit? Nondum ullum tribunal hominum causis cognoscendis apertum stabat, nullus tunc accusator, non judex, non carnifex timeri poterat, imò nec supplicii nomen constabat. Et quem tandem timere poterat Cainus? unica tunc in mundo familia erat, ut credit Ambrosius, quæ si, Abele occiso, etiam Cainum in pœnam interemisset, omnibus orbata liberis remansisset: Quod si in plures familias divisos tunc fuisse homines censemus, ut probata magis fert opinio, quis non honorem & reverentiam Caino detulisset? erat enim primogenitus omnium, juvenis ætate floridâ, robustus viribus, animo audax; & tamen cùm homicidium machinaretur, quas non cautelas adhibuit? quàm circumspectè omnia disposuit? quin certò mihi persuadeo, Cainum, cùm primum necandi fratris consilium suscepit, ad novi sceleris horrorem contremuisse: *concidit vultus ejus*, ut loquitur S. Scriptura, quasi compendio dicerent sacra oracula, Cainum expalluisse, mutâsse vultûs colorem, contraxisse frontem, instabiles oculos turbâsse, & profundam animi mæstitiam præ se tulisse, noctes duxisse insomnes, dièsque inquietos: cùm verò atrox propositum executioni

l. 2. c. 9. de Abel.

Gen. 4. 6.

ni dandum erat, quantum non cautelæ adhibuit? ad amicam deambulationem invitavit germanum, blandũ ac comem se finxit, scelúsque aptissimè
Gen. 4. 8. dissimulavit: *Egrediamur foras*: là paternis laribus, quantum potuit, recessit, locum solitarium in deserto campo selegit, ibique assultu traditorio in fratrem assurgens, eundem obtruncavit: *Cúmque essent in agro, consurrexit Cain adversus fratrem suum, & interfecit eum.* Ad quid obsecro tanta solitudo, ac diligentia? an non ubique fratrem in sua habuit potestate, major longè illo ac fortior? Abel omni suspicione offensæ carens, improvidus erat & imparatus, Cain verò tacito livore atque odio occupatus, promptus semper erat, & ad audendum projectꝰ, tantas tamen cautelas adhibuit, quantæ vix hodiedum adhibentur à maleficis, etsi Magistratûs imperio tot reis struantur insidiæ, discurrant exploratores, formentur processus, & pœnæ statuantur. Quis ergo non videt, expressam in Caino horroris illius imaginem, quem imprimit peccatum, dum incipit humano animo dominari; non enim apertè comparere tunc audet, sed larvâ se tegit, & honestatis speciem mentitur: furor mansuetudinis formam induit, & livor humanitatis; sub amoris exuviis odium delitescit; fugit, dum nemo insequitur; abscondit se, ubi nullus est arbiter; palpitat timore quando abest omnis supplicii metus. Nôstisne autem, Auditores, quâ pœnâ Deus in Cainum animadverterit? Certè vivum, ut quondam Nadabo accidit, terra non absorpsit, nec vindex illum flamma consumpsit, nec fulmine periit: quid ergo? solo eum timore, quem peccando concepit, Deus multavit, ut hoc velut domestico tortore peccati pœnas daret: *Pro his omnibꝰ*, ait Chrysostomus, *solo timore cruciatur.* Solus ille pavor supplicium erat Caini, cùm cœpit peccare, cùm necdum habuit conscientiam peccandi usu induratam, & necdum longâ vitiorum assuetudine occalluit; incredibile enim est, quantis tunc furiis animus torqueatur, quantis inquietudinis fluctibus agitetur, quanto pudore suffundatur, quantis suspicionibus dilaceretur: *Omnis, qui invenerit me, occidet me*, dicebat identidem anxius & infelix Cainus, *omnis, omnis*: quasi verò omnes patrati sceleris conscii essent, & feræ ipsæ in delicti vindictam adversùs ipsum insurgerent. *Talis est peccantiũ consuetudo*, concludit Chrysostomus, *cuncta suspecta habent, omnes umbras tremunt omnem strepitum timent, quemq; putant contra se venire.* Dicite jam, Auditores, si tanto horrore concutitur animꝰ ad primum delicti remorsum, ut vel in Caino motus tam insolitos concitaverit, cujus tamen mens saxea, & cor tigridis erat; quid de iis sentiendum, qui, gravissimorum licèt scelerum rei, nil porro simile experiuntur? *Abominationem fecerunt*, ut Deus per Jeremiam loquitur, *& confusione non sunt confusi.* Quid, inquam, de illis sentiendum, qui ad conscientiam delicti minimè turbantur, sed triumphant; non quærunt latebras & solitudinem, sed hominũ frequentiã non jam dissimulant mali-

De Provid. l. 4.

Gen. 4. 15.

Hom. 8. ad pop.

malitiam, sed impudenter ostentant & jactant? Verbo, *qui lætantur cùm male fecerint*, & in audaciæ majoris testimonium, *exultant in rebus pessimis?* An non id manifesto indicio est eos jam rupisse omnia honestatis repagula, ingenitam homini verecundiã exuisse, posuisse omnem formidinem, extinxisse remorsum, & ad omnem mali sensũ obriguisse? quamdiu enim hi salutares motus mentem occupant, eam velut fræno retinent, ne in præceps ruat, & equi instar indomiti per vitiorum avia & invia currat; molestus ille vermis, qui animum corrodit, non sinit esse lætos, éstq; incredibile dictu, quantum mæstitiæ & fellis in pectus diffundat: frustra sunt omnia remedia, necquidquam latentes vis mali dissimulatur, emicat è vultu, illúmque immutat, affligit, dejicit. Cùm verò nulla ampliùs in peccatore tristitiæ aut verecundiæ indicia, sed imperturbata potiùs animi quies & lætitia deprehenditur, tum enimverò audacter dicite ac credite, illum mali summam attigisse: *Impius, cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit.*

Prov. 2. 14.

Prov. 18. 3.

V. Advertendum hìc est, nullam à Spiritu Sancto contemptùs speciẽ exprimi, sed simpliciter dici: *contemnit*; qui enim insitum homini pudorem aliquando exuit, nullum porrò frænum patitur, quod non excutiat: suggerite opportuna consilia, *contemnit*; severis instate minis, *contemnit*; illatam Deo exaggerate injuriam, *contemnit*; hiantes inferni fauces monstrate, *contemnit*; verbo, contemnit omnia, omnia, animadversiones, preces, præmia, supplicia, homines, Deum ipsum, nec horret dicere: *quis noster Dominus est?* Vestrum est modò decernere, quæ homini usque adeo miserando & conclamato salutis spes reliqua esse possit? quomodo enim contractum mali habitum corrigent? quomodo ex tam profundo lethargo expergefient? quomodo resipiscent in tanta conscientiæ cruditate? certè nulla moralis verisimilitudo esse potest, eos aliquando salvandos, de quorum conversione & seriâ pœnitentiâ desperari meritò potest. Emendari quandoque illos, qui timide peccant, & aliquo pudoris sensu tanguntur, id equidem tam difficile non est, si Divo Gregorio fides est: *Quia dum mens erubescit* videri, *quod tamen* esse *non metuit, erubescit quandoque* esse, *quod fugit* videri; quis autem erubescet esse flagitiosus, quem non pudet, palàm videri talem? Ultimus, quem impius exuit, animi affectus est, nolle probum videri. Avari tenacitatem suam parsimoniæ velo contegunt, Judæ instar, qui tantas querelas ac murmur, ob unguentum Christi honoribus à Magdalena effusum suscitavit, quasi verò id cederet in pauperum detrimentum; ignavus & vecors vult cautus videri & circumspectus; arrogans animi sui fastum magnanimitatis schemate convertit; crudelis truculentiam suam justitiæ larvâ cooperit; parem reliqua etiam vitia fucum sibi aliisque faciunt. An nulla unquam fœmina sceleratior erat perfidâ Jezabele? tantum tamen animi illi non erat, ut pauperis civis sanguine seipsam contaminaret, ac vineam illi

Pastoral. p. 3. Admon. 32.

violenter eriperet, sed obtento religionis velo rapinam celavit: Finxit, se cogi ad supplicium de Naboto blasphemiæ reo sumendum; indixit eo fine jejunium publicum, coëgit Senatum, tantum aberat, ut scelesta mulier malitiam palàm proderet, aut jactaret; Ammon obscenos fororis amores naturalis infirmitatis prætextu studiosè dissimulavit; Amman furori suo boni publici speciem fecit. Si ergo eò pertingit peccator, ut liberè & protervè peccet, abjectâ larvâ scelus suum palàm ostentet, triumphet, & *Exultet in rèbus pessimis*, tunc enimverò necesse est, ut vel peccatum grande malum esse non reputet, vel peccati infamiam velut grande supplicium non æstimet. Quodsi eò redigatur homo, quæ obsecro melioris frugis de eo spes affulget? imò timendum potiùs, pares cum Lucifero pœnas daturum: si enim Luciferi peccatum subtiliter expendo, quid tandem fecit, nisi quòd vanissimè gloriatus sit? & quâ, obsecro, de causa? de pulchritudine & splendore suo! *Elevatum est cor tuũ in splendore tuo*: vanè sibi complacuit in intellectûs perspicacia scientiæ profunditate, & magnitudine dignitatis; gloriatus est, omnem lapidem pretiosum esse ornamentum suum; gloriatus est, se pulcherrimum Majestatis Divinæ Ectypon & imaginem esse; gloriatus est, se ad Divinæ magnitudinis gloriam quàm proximè accedere, adeò ut DEUM inter & Luciferum alia creaturarum nulla intercederet? Hic certè fastus excusationem forsitan meretur juxta illud Isaiæ: *Sapientia tua, & scientia tua, hæc decepit te*: quòd autem infelicissimi peccatores glorientur, se esse coopertos iniquitate, & infamia plenos; quòd jactare audeant, se esse DEO abominabiles, quòd gloriosè ostentent animam immundam, cor spurcum, corpus sordidum, vitámq; bestialem, quam, quæso, excusationem merentur: an tolerabit Deus sua scelera jactantes, qui non toleravit Luciferum, de eximiis naturæ donis vanè gloriantem? Si tam atroces pœnas dedit Gigas Philistæus, qui robur virium suarum superbè jactavit; Absalon, qui concinnam cæsariem, & capilli elegantiam pavonis instar ostentavit; Sennacherib, qui militum numero, & potentiâ intumuit; Aman, quem dignitas gradûs inflavit; Antiochus, quem triumphi & victoriæ elevârunt; Herodes, qui Eloquentiâ suâ evanuit; Nabuchodonosor, ædificiorum mole fastuosus, Ezechias, vanâ thesaurorum suorum gloriâ elatus; quódque magis mirandum est, Pharisæus ipse, sibi in abstinentiis suis complacens, & ob datas fideliter decimas, sparsásque liberaliter Eleemosynas glorioſus; quid, DEUM immortalem! de vobis statuetur, qui gloriæ vobis ducitis, quid quæso? obscenitates vestras, dolos & fraudes, mendacia & perjuria, prodigalitatem & luxum, ceteráque vitia, quæ, cùm studiosè occultanda forent, ut opprobria, vos velut res bene gestas, & opera magnifica jactatis? Quid? vultisne Deus vos patienter toleret, qui, ut Juditha dixit, etiam, *In virtute sua gloriantes humiliat?* Num petitis, ut pa-

Ezech. 28. 17.

Isa. 47. 10.

Judith. 8

tien-

tienter vos exspectet, & veniâ impertiatur? Enimvero non erit hoc, Christiani, non erit! Hæc enim nimis effrons est impudentia, quæ iram DEI implacabilem accendit.

VI. Et quis vestrûm hanc Dei inclementiam non approbet? si quis clam nos offendit, indignamur quidem sed facilior tandem est veniæ locus, cùm lateat offensa, nec in hominũ notitiam devenerit; cùm autem, qui nos offendit, id publicè propalat, & injuriam nobis illatam sibi gloriæ ducit, Superi! quâ irâ excandescimus? nullus est aut precibus, aut satisfactioni, aut excusationi locus; sola vindicta expungendæ huic maculæ par est. Eadem est Divinæ offensæ ratio: qui Eum, tentationis vehementiâ victus, clam offendit, non sine timore, & aliquâ præsentis Numinis reverentiâ, tam gravem DEI contemptum non prodit, neque Deum tantopere irritat: quantus autem, obsecro, despectus est palàm ostentare, se DEUM offendisse? An non hoc est, apertè profiteri, se legem Divinam flocci facere, DEI imperia ridere minas exsibilare, nullo honoris Divini studio tangi, ejus amicitiam nihili facere, hujúsque contemptûs tot adhibere testes, quos peccati sui conscios facit? quis ergo miretur, Deum tam graves ab iis pœnas expetere, & quidem, ut D. Chrysostomus docet, longè graviores, quam infligere solet illis, qui, et si longè graviùs, occultiùs tamen & verecundiùs peccant: *Etiamsi graviter quis peccavit & clàm, minorem tamen pœnam dabit, quàm qui leviter peccavit, idq; impudenter.* Demonstravit id Deus in persona amici in paucis sibi charissimi; Moysen intelligo: plurimas ille & gravissimas exantlavit molestias, dum populum Hebræum in Palestinam deduxit; agendum illi fuit cum Rege contumaciſſimo, decertandum cum impiissimis magis, totius aulæ odium & calumniæ devorandæ, usque dum migrandi ex Ægypto veniam extorqueret. Quæ non incommoda per horridam solitudinem plurimorum annorum spatio sustinuit, dum suo commissam imperio innumerabilem, virorum æquè ac mulierem, senum, juvenum, & infantium copiam, populum moribus & indole diversissimum, duræ cervicis, ingenii indocilis, & contumacis, in terram lacte & melle manantem comitatus est? laceratus est murmurationibus, exasperatus contentionibus, lamentis & querelis fatigatus, infamatus calumniis, lapidum grandini sæpe expositus, adeò ut Deus ipse non rarò prodigiosam illius defensionem suscipere & rebelles compescere coactus sit, dum eos modò flammis & incendiis, modò pestilitate & terræ motibus coërceret. Ad hæc hostiles undique copiæ irruebant, atque occupatissimo Moysi nullam omnino quietis aut otii partem indulgebant: Ipsi soli incumbebat, aciem instruere, auscultare suorum querelas, dissensiones componere, leges ac jura dare, milléque alias ærumnas perferre, ideo duntaxat, ut commisso sibi munere fungeretur, ac dilectum Deo populum in terram promissam inferret. His tamẽ omnibus difficultatibus generosè exhaustis, cùm jamjam in E-

Contra concubin.

lectæ telluris limine staret, noluit DEUS, id vel solatii, vel gloriæ misero seni indulgere, ut solo tot votis optato potiretur. Heu quâ mæstitiâ, si humano rem sensu æstimare volumus, Moysis animum occupari necesse fuit, cùm mortem sibi tunc denunciari audivit? *Videbis eam, & non transibis ad illam!* Ille sudores sparsit, alius fructum collegit; ille exhausit incommoda, alter honores tulit. Et quâ tandem de causa tam severè & inclementer Deus Moysen habuit? an non fuit moribus compositissimis, indolis mansuetissimæ, & zelantissimus legis? erat enimverò; sed cùm aliquando verba quædam minùs considerata ei excidissent, adeò Divinam in sese iram excitavit, ut veniæ locum non invenerit. Audite factum: languebat siti populus in deserto, & Moysi magno strepitu circumfusus non sine minis potum expostulavit; tanta populi contumacia fastidium illi & bilem movit, ut prodigiosâ virgâ in cœlum levatâ diceret, ecquid prætenditis protervi? *num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere?* Mox tamen facti pœnitens, ut incredulitatem suam damnaret, datique scandali occasionem auferret, rupem baculo percussit, & copiosum limpidissimæ aquæ rivum elicuit. Verùm Deus, hac satisfactione minimè placatus, feralem illico nuntium Moysi tulit, eum morte luiturum fidei defectum, neque illud honoris habiturum, ut Divinorum promissorum executionem videret, qui in iis credendis tam turpiter vacillâsset. Justa sanè animadversio, quam iterato incredulitatis suæ exemplo promeritus est: aliquando tantæ multitudini necessarius commeatus defecit, cúmque Deus ipse in spem illum erigeret, ausus est incredulus senex in hæc verba erumpere: *sexcenta millia peditum sunt, & tu dicis, dabo eis esum carnium mense integro? nunquid ovium, & boum multitudo cædetur, ut possit sufficere ad cibum, vel omnes pisces maris in unum congregabuntur?* Deus tamen amicâ tunc solùm objurgatione hanc linguæ petulantiam castigavit: *Nunquid manus Domini invalida est? jam nunc videbitis, utrum meus sermo opere compleatur.* Adhæc quoties non Moyses se Deo pertinacem exhibuit? quot non imperiis cogi debuit, ut Legati ad Pharaonem munus acceptaret, & Dux populi esse vellet? quibus non querelis officium istud deprecatus est? quàm importunis DEUM precibus fatigavit? mortem etiam sibi imprecatus, ut tantæ curarum moli se subduceret: *Obsecro, ut interficias me, ne tantis afficiar malis!* & tamen patienter Deus tulit hanc contumaciam, neque irritari se passus est hac diffidentiâ, sed animos potiùs Moysi addidit, déque auxilio suo securum reddidit: postea tamen unicus linguæ lubricæ lapsus, cùm de aqua è silice elicienda ageretur, implacabilem Deum reddidit: & acerbissimam pœnam tulit. Et cur id, obsecro? nolim ego meam interpretationem audiatis; sed Divum Joannem Chrysostomum percipite: *nihil aliud potuit Moysen propositis præmiis privare, quàm solum illud, quod aquam contigit, quod naturâ quidem minus*

Num. 11. 21.

Ibid. v. 23.

Contra conturbim.

nus aliis erat, sed multò majus judicatum? & quâ tandem de causa? *illa enim privatim & occultò accidebant, hoc autem manifestè, & apud omnẽ populum contingebat*. An quidquam in rem nostram aptius dici potest? peccatum scilicet ad rupem commissum, quamvis in se levius, publicum tamen erat; reliqui incrudelitatis errores graviores quidem erant, sed occulti, neque ad communem aliorum notitiam emanârunt; hic autem toti populo innotuit, & licèt hoc delictum amarè defleret, neque de eo gloriari auditus sit, quia tamen publicè deliquit, impunè non tulit. O Auditores mei! cùm domesticos intra parietes, clausis valvis & in tenebris delinquimus, malè enimverò, imò pessimè agimus, quia Divinis oculis omnia patent: *non sunt tenebræ*, ut Jobus testatur, *ut abscondantur ibi, qui operantur iniquitatem*: major tamen spes veniæ nobis affulget; ubi autem scelus est publicum timeamus judicium sine misericordia, & gravissimam castigationem; *peccatum suum prædicaverunt*, ait Isaias, *non absconderunt, væ animæ eorum, væ animæ eorum*: & cur ist-hoc? *quoniam reddita sunt eis mala*. Sed cur Propheta dicit, *quoniam reddita sunt eis mala*! qui enim minas alteri intentat, mala futura annuntiat: dicendum ergo esset, *væ! quia reddentur eis mala*. Verissimè id quidem Auditores! sed supplicium, quod scandalosis imminet, usq; adeo certum ac indubitatum est, ut de eo haud aliter loqui liceat, quàm si jam esset executioni mandatũ.

Job. 24. 22.

Isa. 3. 9.

VII. Et quænam tandem peccata sunt, si verum eloqui placet, quæ Christi nomen apud inimicos fidei & Religionis infamant? an occulta? minimè profectò, sed publica, Auditores, publica! si innotescat gentibus, pudicitiam Christianorum palam & ubique velut in foro venalem; si intelligant, nullum propè apud nos angulum esse, ubi non Thamaris aliqua sedeat; si videant, in scenis ac theatris patentibus artem obscænam amandi doceri; si in publicis atriis, & aulis pendeant picturæ, lasciviissimæ Veneris fomites, & libidinis incitamenta; si in publicis conventiculis spargantur joci illiberales, & facetiæ turpes; si in publicis templorum Basilicis lusus & sales, aspectus lascivi, risus & cachinni exerceantur; si ibi velut in ganeis & popinis summâ libertate garriatur; si publicis ac iniquissimis usuris sit locus, idque absque rubore, imò cum laude prudentiæ, & dexteritatis encomio; si inimicitiæ capitales & Vatinianæ publicè foveantur, idque generosum ac strenuum credatur; si contumacia contra Præsules, & Superiores palàm dominetur; si lacereiur honor & fama religiosorum; si dignitas Ecclesiastica despiciatur, si Sacrosanctum DEI nomen, dico id horrentibus pilis, si Sacrosanctum DEI Nomen palam blasphemetur in plateis, in officinis, in domibus, in tabernis, in conventiculis, quasi nomen infimi, & vilissimi nebulonis, absque eo, ut ullus mortalium inde, ut decet, commoveatur. Hæc, hæc,

inquam, sunt flagitia, quæ Christi nomen, apud Religionis nostræ æmulos, & inimicos exosum reddunt: *blasphemare faciunt nomen ejus in gentibus;* quamdiu enim vident, inter Christianos peccata modestè abscondi, tamdiu convicti fatentur, suum apud nos virtuti pretium esse, quia nemo abscondit, de quo gloriatur; quodsi verò resciant, scelus ibi aperte dominari, illud cum jactantia approbari, eidem applaudi; quid vultis dicant, & sentiant? existimabunt nimirum, despectam & ingloriam inter nos esse pietatem, nec solùm pudori esse, amicum Christi nominari, sed gloriæ & honori duci, ejusdem se inimicum profiteri.

VIII. Et tamen, DEUM Immortalem! ô quoties illa ipsa peccata, quæ occultè patrantur, nostrâ publicatione fiunt manifesta? nec satis est, lascivias nostras in tenebris nasci, sed à nobismetipsis in lucem protrahuntur, quamvis intra privatos parietes clausis januis, remotis arbitris, & mediis in tenebris fiant, id nobis satis non est Auditores, sed illas in conventibus buccinamus, recensemus incirculis, ad sonitum citharæ decantamus, útque omne peccatum sit patens & apertum, etiam secreta publicamus. An parum hoc vobis detrimenti videtur? aut bene sperari posse de eo creditis, cujus culpâ Religionis honor & authoritas tanto ludibrio, Christíque cultus tanto dedecori exponitur? *væ animæ eorum, væ animæ eorum!* rursus ingemino, *quoniam reddita sunt eis mala!* Hæ enimverò tales noxæ sunt, quæ veniam sperare non possunt: *nunquid carnes sanctæ,* clamat DEUS ore Jeremiæ, *nunquid carnes sanctæ auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es?* quasi diceret: frustra sunt victimæ, nec, sufficiunt holocausta ad me placandum: aufferre quidem illa potuissent iniquitates tuas, meámque iram mitigare, si cum pudore, dolore & lacrimis ea fuisses detestata, sed quia frontem meretricis induisti, & de injuriis meis *gloriata es,* nullum porrò supersest remedium, ô infelix civitas; sed certo lues excidio: ecce Chaldæi equis sublimes jam advolant, ut debitam exequantur vindictam; nihili facio oblationes tuas, & abominor holocausta; stragem tuam & ruinam desidero. *Nunquid carnes sanctæ auferent à te malitias tuas, in quibus gloriata es?* Hæ quondam Deus minatus est Hierosolymæ; faxint superi, ne idem nostris quoque civitatibus dicatur: dum tempus ergo, & hora suppetit, meliori quo licet, modo DEO placando studeamus, cúmque manus operi quam primùm admovenda sit, ab Eleemosynis auspicemur. Jerem. 15. 25.

PARS ALTERA.

IX. DUo nunc breviter expedienda restant: primùm, quid faciendum, ut culpam commissam expiemus; alterum, quid agendum, ut imminenti malo medeamur. Præterita quod attinet, convenientissimum est remedium, ut, qui gravis scandali reus est, suísque delictis aliorum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

rum oculos mentésque offendit, morum deinceps modestiâ ac decenti compositione omnes ædificet, caveátque eorum morem imitari, qui id unum studiosè declinant, ne à quoquam videantur, bene & laudabiliter feciſſe: conſcientiæ labes clam exonerant; ad Sacram Synaxin clam adrepunt; quin parùm abeſt, ut exoptent, illa redire tempora, quibus non niſi in Catacumbis ſacræ Lyturgiæ ſacrificia celebrabantur. Non ita, Auditores, non ità! neque enim ruſtica ac noxia hæc verecundia condonanda eſt illi, qui palam peccare non erubuit. *Quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini*, dicebat David, nec ego repugno; ſi enim occultè peccâſtis, concedam, ut ſecretam intra cubile veſtrum pœnitentiam agatis; ibi lachrimas fundite, in carnem veſtram animadvertite, veniam à DEO expoſcite, & *in cubilibus veſtris compungimini*: ſi verò ſcelerum veſtrorum contagio alios quoque infecit, tunc enimverò neceſſe eſt, generosâ ſui victoriâ humanum reſpectum ponere, neque convenit, nos verecundiam induere pœnitendo, quam exuimus peccando: neceſſe eſt Pœnitentiæ tribunalia palàm frequentare, palàm ad ſacram ſynaxim accedere, quæque DEO palàm erepta eſt gloria, palàm eſt reſarcienda. Audite diſſerentem ad Romanos Apoſtolum: *ſicut exhibuiſtis membra veſtra ſervire iniquitati, ita nunc exhibete membra veſtra ſervire juſtitiæ.* Animadvertite verbum hoc; *exhibuiſtis*, & iterum, *exhibete*. Hìc certè ſermo non eſt de opere ſecreto, ſed manifeſto: *exhibuiſtis* vos palàm peccatores, ejà *exhibete* vos etiam palàm pœnitentes.

Ad Rom. 6. 19.

Hæc ſufficiant ad corrigenda ſcandala præterita: quodnam autem medium maximè expeditum, facile & ſecurum ad ea deinceps cavenda & eliminanda inveniemus? ego illud palàm edicam, ſi lubet. Meâ quidem ſententiâ efficaciſſimum huic malo remedium erit, ſi illi, penes quos publica reſidet authoritas, promoveant virtuoſos illorum merita remunerentur, eósque flagitioſis ubique & liberè præponant. Tunc certè quisque ſuam ſibi fortunam cudere ſtudebit, & licèt vitam impii vivat, boni tamen nomen & famam aucupabitur; nemo de iniquitate ſua gloriabitur, ſed abſcondet flagitia, quódque Divinæ gratiæ amittendæ timor obtinere non poterat, favoris & gratiæ humanæ perdendæ metus obtinebit. O ſi nôſſent Principes, tam ſæculari, quàm Eccleſiaſticâ dignitate fulgentes, quàm exiguo opus ſit, ut tota civitas meliorem faciem induat, totúsque Clerus ad modeſtiam & ſanctitatem ſeſe componat! Davidem imitentur, & cum eo palàm profiteantur: *oculi mei ad fideles terræ, ut ſedeant mecum.* Facite, ut conſtet omnibus, non aliunde vobis commendari ſubditos, quàm à virtute, neque aliud vobis diſplicere, quàm vitium: oſtendite, vos minimi facere clientûm copiam, ſed ſola eorum merita æſtimare; non curare commendationes & ſuffragia, ſed opera;

Pſ. 100. 6.

opera ; non affectum, sed justitiam: tunc enimverò videbitis, ambitiosos in id unum incubituros, ut virtutis quàm maximè studiosi appareant. Quod de Principe dixi, intelligi volo de quovis privato, domûs & familiæ suæ domino : si enim ab aliis virtutem expetat, quâ ipse caret, plus reipublicæ proderit, quàm si ipse virtute clarus sit, & eandem in suis negligat; atque universim loquendo de omni Regimine, tam grandi quàm parvo, tam civili quàm sacro, si palàm erit, promoveri bonos, rejici dissolutos, magna ex parte si non omnis impietas, projecta saltem palàm peccandi licentia eliminabitur.

Verùm dicetis mihi fortassis; hoc medium videri aptius ad fovendam hypocrisin, quàm ad virtutem plantandam, nam ad famam honestatis comparandam satis est, apparere, neque necesse est, esse bonum : homines igitur, ut ambitioni suæ satisfacerent, contenti forent occultare vitia, non verò emendare, atque adeo in civitatibus multi invenirentur justi apparentes, paucissimi veri. Sed ponite hunc metum : hypocrisis enim omnium vitiorum difficillimum est, nec fert ætatem : tegi quidem potest vitium ad tempus, sed paulatim detegitur; simulari potest tantisper virtus, sed vitium dissimulari diu non potest; ipsa enim virtutis simulatio molesta tandem accidit : unde longè plures improbos, quàm hypocritas invenietis; hi enim solam virtutis amaritudinem experiuntur, dulcedinem autem illius degustare non valent, & ideo, *licèt ad tempus simulent, successu tamen temporis producuntur*, ut loquitur Theophylactus; occasiones enim mali tam crebræ & vitiorum irritamenta tam frequentia sunt, ut impossibile sit, ex solo humano respectu resistere omnibus; quòd si leviores quandoque insultus superant, gravioribus tandem cedunt & succumbunt. Ad hæc si palàm constet, flagitiosos à dignitatibus excludi, id tandem eveniet, ut, qui initio virtutem simulant, veræ tandem virtutis studio exardescant; primò humanis se trahi sinent motivis, sed sensim illa in Divina convertent: sique cetera omnia absint, innumera saltem scandala evitabuntur, quæ necessariò abundant, ubi non solùm licitum est, esse malis, sed & malos apparere. Hæc certè utilissima est praxis, quam ego fusiùs tractarem, si mei id muneris, & præsentis argumenti foret : permittite mihi solùm, ut ex dictis utilissimæ confusionis & erubescentiæ materiam in rem nostram eruam : fierine potest, Auditores, ut Christi amor id à nobis haud impetret, quod hominis reverentia extorqueret ? *Quod à nobis extorquet hominis timor, deberet à nobis exigere Christi Amor*, ait in simili Augustinus. Si nobis constaret, Præsulem vel Superiorem nostrum, omnes illos ab amicitia sua excludere, nec ad honores admittere, nec ac munera & dignitates promovere, nec beneficiis admovere, qui non apertè virtutem profitentur, omni certè conatu in studium virtutis incumberemus;

mus; & Christi imperium non sufficiat, ne saltem tam effrænatè & impudenter delinquamus? ô confusionem! ô dolorem! plus ergo apud nos possit hominis, quàm Dei authoritas? plus commodum caducum, quàm immortale? plus humana amicitia, quàm Divina? nunquid publicè Apostoli verbis Christus prædicat? *I-* 1. Cor. 6. 9. *niqui Regnum DEI non possidebunt*: quàm pauci tamen sunt à culpis immunes? *neque fornicarii*: & tamen quanta vitii hujus libertas? *neque adulteri*: quanta in matrimoniis infidelitas? *neque molles*: quanta carnis dissolutio? *neque masculorum concubitores*: quanti abusus libidinis? *neque fures*: quantæ fraudes in commerciis? *neque avari*: quantæ proprii commodi sordes? *neque maledici*: quanta in calumniis audacia? *neque rapaces*: quanta furum & furtorum impudentia? Certè si nil aliud Princeps faceret, quàm ut contextum hunc Apostoli, manu propriâ in charta exaratum, ad publicas præcipuarum platearum portas affigeret, hoc solo discrimine, ut, ubi dixit Apostolus, *Regnum DEI non possidebunt*, ille subnecteret: *amicitiam meam non possidebunt*, neque illos à cælorum regno, sed à sua gratia duntaxat, muneribus, ac præmiis excluderet; ô quanta vitiorum emendatio in rebuspublicis sequeretur? sed iste veritates notiores sunt, quàm ut pluribus argumentis confirmari debeant, unde sermonem abrumpo, cùm nihil porrò à me dicendum supersit.

SERMO DECIMUS TERTIUS.

DIE MERCURII POST SECUNDAM DOMINICAM.

Dic, ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo, &c. Nescitis, quid petatis. Matth. 28.

I. Nullus unquam, honestis artibus familiam suam amplificare studuit, id certè mulier hæc Evangelica, Joannis & Jacobi genitrix fortunata tentavit. Laboravit illa sollicitè, ut filios è lembo piscatorio ad thronum, ab hamo & retibus ad sceptra levaret, útque primorum instar assessorum, dexteram unus, alter sinistram Christi, quem Judeæ imperaturum crediderat, occuparet. Neutiquam tamen, ut frequenter fieri consuevit, iniquis mediis ad hunc dignitatis gradum